

UTKAST version 1, 2014-03-02

Logo, adresser, datum etc

Tematiskt tillägg till översiktplanen för vatten och avlopp från 2010

Torsås Kustmiljögrupp har beretts tillfälle att yttrande sig över rubricerade plan och vill med anledning av detta ange följande.

Sammanfattande synpunkter

Kustmiljögruppen ser positivt på att en VA-plan fastställs och att det i den beskrivs mål för dricksvatten och omhändertagande av avloppsvatten och dagvatten.

Vi välkomnar att det i översikten har föreslagits ett antal områden för utredning om utökad bebyggelse. Vi vill betona vikten att kommunen går vidare med dessa förslag och konkretiserar planerna. Möjligheten till kustnära boende och turism är en av kommuns främsta tillgångar. Betydelsen av detta i ett näringspolitiskt sammanhang anser vi underskattas.

Transport av vatten och avlopp är energikrävande processer och nyttan med långa transporter måste vägas mot decentraliserade kretsloppsanpassade lösningar. Alla insatser som planeras måste vägas ur olika kostnad/nyttaperspektiv.

I tillägget används ord som *viljeinriktning*, *åtgärdsförslag* och *konsekvenser* medan dokumentet är närmast fritt från konkreta mål, förslag till handlingsplaner och strategier för att genomföra. Vi anser att dokumentet är för vagt hållet och att det förpliktigar till ingenting. Vissa sakområden är täckta genom befintliga dokument, t.ex. Torsås kommuns policy för enskilda avlopp, men eftersom tillägget ska ses ur ett flergenerationsperspektiv borde det vara konkretare. Man belyser till exempel att Bergkvara reningsverk saknar reservkraft och att det är nödvändigt att förse det med sådant men inga skarpa förslag redovisas över *när* och *hur*. Inte heller går man på ett flergenerationsperspektiv in på hur avloppsslammet ska hanteras.

Vi förutsätter att kommunen i den kommande vattenvårdplanen konkretiserar det som framförs i detta tematiska tillägg.

Kommunalt vatten

Vatten bedöms kunna bli en bristvara, inte bara för konsumtion, utan också för det ökade vattenbehov som kommer att finnas för industri, trädgårdsnäring och lantbruk. Årsnederbörden beräknas öka med 30 – 60 mm framåt 2100 och än mer koncentreras till dec – jan. Vattenbehovet inom jordbruket har uppskattats i DHI:a klimatanalys, och som refereras till Länsstyrelsens i Kalmar vattenförsörjningsplan 2013. Där räknar man med att behovet av vatten till jordbruket, jämfört med 2010, ökar med 15% till 2040 och 50% till 2100. Det totala vattenbehovet (hushåll, växtodling och djurhållning, industri och övrigt) ökar till år 2040 med 11% (torrår 18%) och till år 2100 med 40% (torrår 51%). Länsstyrelsen framhåller att tillgången på grundvatten är begränsad i hela länet och särskilt i kustbandet och att det finns få ytvattentäkter.

På grund av bristen på såväl yt- som grundvattentäkter inom kommunen förpliktigar det med långsiktiga åtaganden, i flergenerationsperspektiv, att förse konsumenter med vatten av

livsmedelskvalitet så länge det inte finns konkreta alternativ till Kalmar Vatten AB. Vatten av livsmedelskvalitet används nu för många ändamål där denna kvalitet inte behövs (t.ex. för att spola toaletter, tvätta bilar eller bevattna trädgårdsodlingar). Det bör noga prövas vilka åtaganden kommunen gör angående framtida vattenförsörjning och för vilka ändamål vattnet får användas. Man bör inte utesluta att lokalt vatten ska eftersträvas som komplement där livsmedelskvalitet inte behövs.

Överväganden om det kommunala vattnet i ett flergenerationsperspektiv är bara ytligt berörda. I planen hänvisas till att man avvaktar Länsstyrelsens vattenförsörjningsplan. Den publicerades 2013 och det tematiska tillägget borde kunna vara fylligare eller kompletteras i detta avseende. Det är därför inte meningsfullt att närmare kommentera detta innan Länsstyrelsens plan har beaktats i Torsås kommuns plan.

Enskilt vatten

Det finns i kommunen en stor andel hushåll med eget vatten. Vi anser att det i ett långsiktigt perspektiv kan vara värdefullt att bevara dessa för att ersätta eller komplettera den kommunala vattenförsörjningen.

Eftersom det inte finns krav på offentlig kontroll av enskilt vatten anser vi att kommunen bör stimulera till utökad provtagning för att kartlägga eventuell förekomst av skadliga nivåer av ämnen. Stödet till barnfamiljernas vattenkontroll är lovt värt men andra vattenkonsumenter kan också behöva hjälp på traven, utöver den praktiska hjälp som nu erbjuds. Ett gratis prov för alla enskilda vattenanläggningar, inom ramen för en kampanj, kan till exempel vara en väg för att få fler att bry sig om den egna vattenkvaliteten och omsorgen om vattenresursen och kanske också få ökad förståelse för behovet av att enskilda avloppsanläggningar behöver fylla lagstadgade krav.

Kommunalt avlopp

Reningskraven för kommunens avloppsreningsverk är lågt ställda eftersom de generellt tar hand om avlopp från relativt få personer. Reningsgraden för kväve i avloppsreningsverket i Bergkvara ska, efter genomförda åtgärder 2016, vara 50% enligt förslag från kommunen och beslut av Länsstyrelsen. Konsekvensen är alltså att hälften av all kväve som leds in i reningsverket kommer att ledas ut i kustvattnet i Kalmarsund. Därtill kommer den kväve som släpps ut när reningsverket bräddar.

Parallellt med att eventuell VA-anlutning av verksamhetsutövare enligt Miljöbalkens mening sker, anser vi att stora ansträngningar måste göras för att minimera innehållet av näring, kemikalier och läckagevatten i avloppsvattnet. Lokala kretsloppsanpassade lösningar bör övervägas i de områden som bedöms som mindre lämpliga för ett utbyggt VA-nät.

Enskilt avlopp

Miljönämnden och miljöförvaltningen arbetar för att alla enskilda avlopp ska ha en fullgod rening till 2015. Det anges i Torsås kommuns avloppspolicy från 2008. Trots detta finns det enligt översiktplanen fortfarande c:a 1000 enskilda avlopp i början av 2014 som är olagliga anläggningar. Detta är närmast generande för Torsås kommun. Vi anser att kommunen måste snabba på sitt arbete med de enskilda avloppsanläggningarna.

Dag- och dränvatten

Dagvattnet ska ses som en resurs och belastningen på ledningssystem, reningsverk och recipienter ska minimeras. En hållbar dagvattenhantering bör bygga på långsam avrinning, infiltration, kapacitet för extremsituationer och höjdsättning som skyddar mot översvämningar. Vi anser att en öppen dagvattenhantering bör eftersträvas varhelst det är praktiskt genomförbart. Vi anser att det med den gläsa bebyggelse som föreligger inom kommunen bör det finnas goda möjligheter att ta hand om dagvattnet lokalt.

För tidigare utbyggda system bör man överväga att konvertera till lokalt omhändertagande, t.ex. genom breddning av diken, anläggning av våtmarker eller andra system för att ta hand om och magasinera vattnet lokalt. Förlusten av stora våtmarksområden genom utdikning behöver kompenseras genom nyetablering. Detta ligger också väl i ambitionen att förlångsamma avflödet av vatten från inlandet till kusten genom de naturliga vattendragen. Dessutom kommer det finnas behov av att tillgodogöra sig den vattenresursen i perspektivet av nederbördsintensitetens sannolika koncentration till december - januari såsom DHI:s modeller visar.

Kretsloppsanpassning

Både i dokumentet framhålls att slammet som produceras i avloppsreningsverken är problematiskt att ta om hand. För närvarande avvattnas det och transporteras till Norrköping. Som möjligt framtida alternativ nämns att det kan användas för täckning av tippen i Hallagärde.

Detta måste ses som en kortsiktig lösning – flergenerationslösningar ska eftersträvas står det. Kommunen måste noga följa utvecklingen inom detta område och ha beredskap för långsiktigare, kretsloppsanpassade lösningar. I planen diskuteras REVAQ-certifiering av slammet. Detta bör utredas ytterligare liksom möjligheten att leverera till biogasproduktion. Man bör också aktivt delta i den forsknings- och försöksverksamhet som till exempel bedrivs inom Linnéuniversitetet.

Störst möjlighet till kretsloppsanpassning finns vid nybyggnation med enskild- eller gemensamhetsanläggningar, framhålls det i planen. Vi anser att detta alternativ bör även noggrant prövas för befintlig bebyggelse eftersom det kan ha större förutsättningar att öka kretsloppningen och minska näringsbelastningen till kustvattnet. Utvecklingen av nya tekniker för rening av enskilt avlopp kan innebära nya möjligheter för kretslopp i liten skala på den egna fastigheten eller i närområdena. KSRR:s monopol på att ta hand om avloppsslam från enskilda avlopp måste därför lösas på sikt.

Områdesvisa ställningstaganden

I planen anges på översiktlig nivå områden som kan lämpa sig för utbyggnad av VA. I planen anges minst 5 områden som uppfyller detta kriterium (Kvilla c:a 30 hus, Trankvill c:a 25 hus, Övraby c:a 25 hus, Södra Torsås c:a 35 hus och Slätafly c:a 25 hus) men som inte har kommunalt vatten och avlopp. Dessutom nämns ytterligare några områden (t.ex. Gullaboås) men där det inte framgår antalet hushåll. Enligt lagen om allmänna vattentjänster ska kommunen i större sammanhang ordna vattenförsörjning eller avlopp för befintlig eller blivande bebyggelse. Begreppet ”i större sammanhang” anges vara 20 – 30 fastigheter.

Vi har inga detaljsynpunkter på respektive område, inte heller om de angivna områdena är mest lämpade, utan utgår från att kommunen har möjligheten att göra de prioriteringar som behövs. Enligt lagen ska kommunen se till att behovet snarast tillgodoses för de bebyggelser som uppfyller kriterierna. Under dessa omständigheter tolkar vi det som att det redan föreligger en skyldighet att ordna vatten och avlopp i dessa områden.

Däremot vill Kustmiljögruppen i detta tematiska tillägg till översiktplanen passa på att ta upp aspekter på kustnära boende.

Utgångspunkten bör vara att underlätta kustnära permanentboende inom de områden som är attraktiva och redan har utbyggt VA. Där finns det goda förutsättningar att undvika konflikter mellan utökat boende och skydds- och bevarandaspekter. Det finns goda möjligheter att utveckla områdena från fritidsboende till permanentboende nu när VA-frågorna lösts inom stora områden. Det finns också goda möjligheter till ett ökat boende i och runt till exempel Bergkvara och Djursvik.

Den statliga planeringen mot översvämningsrisker bygger på en bedömning av riskområden. De reglerna (Förordning 2009:956 om översvämningsrisker) ger emellertid inte närmare kriterier för olika kvalitetsnivåer eller prioritering av olika områden utan det är expertbedömningar hos myndigheterna som avgör. Aktörer får själva ta ansvar i ovanligt hög grad i denna fråga, det vill säga argumentera för vad som är godtagbar nivå. Därför får skyddsinstitutet för klimat anpassning alltså inte läggas som en "död hand" över de områden som redan är exploaterade och lämpar sig för utökat boende.

Erfarenheten inom Kustmiljögruppen är att det främst är de kustnära boende människorna som värnar kustmiljön och lägger ner ideellt arbete på den, även om många andra vill passivt njuta av den. Det finns inte "några andra" som gör jobbet! Vi anser att kustnära boende människor och deras engagemang är en förutsättning för Kustmiljögruppens och dess medlemsföreningars ideella arbete för att inte bara bevara, utan även återställa, förlorade värden såsom möjligheterna till ett rikt djurliv, bad och kustfiske.

Eftersom Torsås kommun är i behov av fler permanentboende, och dessutom är angelägen om en god kustmiljö, bör kommunen i sin långsiktiga planering prioritera att utveckla kustområdet för boende, rekreation och turism. Ska vi kunna ha ett starkt och ökande engagemang för kustmiljöfrågorna krävs det lokalt boende och verksamma medborgare. Torsås kommun bör i sina strategiska beslut beakta detta.

Torsås Kustmiljögrupp

John Bräutigam